

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)
της 28ης Φεβρουαρίου 2002 *

Στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Τ-227/99 και Τ-134/00,

Kvaerner Warnow Werft GmbH, με έδρα το Rostock-Warnemünde (Γερμανία),
εκπροσωπούμενη από τον δικηγόρο M. Schütte, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον K.-D.
Borchardt, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

που έχει ως αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως 1999/675/ΕΚ της Επιτροπής της 8ης Ιουλίου 1999, όπως έχει τροποποιηθεί, και της αποφάσεως 2000/336/ΕΚ της Επιτροπής, της 15ης Φεβρουαρίου 2000, σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στην Kvaerner Warnow Werft GmbH (αντιστοίχως, ΕΕ L 274, σ. 23, και ΕΕ L 120, σ. 12).

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Mengozzi, Πρόεδρο, R. García-Valdecasas, V. Tiili, R. M. Moura Ramos και J. D. Cooke, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 2ας Μαΐου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο και πραγματικά περιστατικά

- 1 Η οδηγία 90/684/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1990, σχετικά με τις ενισχύσεις στις ναυπηγικές εργασίες (ΕΕ L 380, σ. 27), προβλέπει, σύμφωνα με ορι-

σμένη διαδικασία, τη δυνατότητα χορηγήσεως, στις επιχειρήσεις ναυπηγικών εργασιών, κρατικών ενισχύσεων για τη λειτουργία, τις επενδύσεις, το κλείσιμο καθώς και την έρευνα και ανάπτυξη.

- 2 Σύμφωνα με το άρθρο 10α, παράγραφος 2, στοιχείο γ', που προστέθηκε με την οδηγία 92/68/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1992, για την τροποποίηση της οδηγίας 90/684 (ΕΕ L 219, σ. 54), οι χορηγήσεις λειτουργικών ενισχύσεων για τις δραστηριότητες κατασκευής και μετατροπής πλοίων και ναυπηγίων που ασκούν δραστηριότητες από την 1η Ιουλίου 1990 στο έδαφος της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας είναι δυνατό, μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1993, να θεωρηθούν συμβατές με την κοινή αγορά υπό την προϋπόθεση ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δέχεται να προβεί, πριν από την 31η Δεκεμβρίου 1995, σε πραγματική και μη ανατρέψιμη μείωση του παραγωγικού δυναμικού [κατασκευαστική ικανότητα] ίση προς το 40 % του παραγωγικού δυναμικού που υπήρχε κατά την 1η Ιουλίου 1990, που έφθανε τις 545 000 μονάδες cgt [αντισταθμιστική ολική χωρητικότητα (compensated gross tonnage) (στο εξής: cgt)].
- 3 Σύμφωνα με το άρθρο 6 της οδηγίας 90/684 «οι ενισχύσεις επενδύσεων [...] δεν μπορούν να χορηγούνται για τη δημιουργία νέων ναυπηγίων ή για επενδύσεις σε υπάρχοντα ναυπηγεία εκτός αν συνδέονται με πρόγραμμα αναδιάρθρωσης το οποίο δεν συνεπάγεται καμία αύξηση του κατασκευαστικού δυναμικού του ναυπηγίου αυτού ή εκτός αν, σε περίπτωση αύξησης, είναι άμεσα συνδεδεμένες με αντίστοιχη μη αναστρέψιμη μείωση του δυναμικού άλλων ναυπηγίων του αυτού κράτους μέλους κατά την αυτή περίοδο [...]. Οι ενισχύσεις των επενδύσεων είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι δεν αντιβαίνουν προς την κοινή αγορά, εφόσον [...] το ποσόν και η ένταση των ενισχύσεων αυτών δικαιολογούνται από την έκταση των προσπαθειών αναδιάρθρωσης που σχεδιάζεται να καταβληθούν [και] περιορίζονται στην κάλυψη δαπανών που συνδέονται άμεσα με την επένδυση».
- 4 Το 1992 ο Treuhandanstalt, οργανισμός δημοσίου δικαίου επιφορτισμένος με την αναδιάρθρωση των παλαιών επιχειρήσεων της Πρώην Ανατολικής Δημοκρατίας της Γερμανίας, πώλησε το ανατολιγογερμανικό ναυπηγείο Warnow Werft στον νορβηγικό όμιλο Kvaerner. Στη σύμβαση πώλησεως, που η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας γνωστοποίησε στην Επιτροπή, ο αγοραστής δεσμεύθηκε να

μην υπερβαίνει, αναφορικά με το εν λόγω ναυπηγείο, ετήσια κατασκευαστική ικανότητα 85 000 cgt μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2005, τουλάχιστον εφόσον το όριο αυτό, το οποίο στηρίζεται στην κοινοτική νομοθεσία, δεν καταστεί λιγότερο άκαμπτο. Η κατασκευαστική ικανότητα των 85 000 cgt ετησίως ήταν αυτή που είχε ορισθεί στην προσφεύγουσα από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 10α, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 90/684.

- 5 Με αποφάσεις που κοινοποιήθηκαν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με έγγραφα της 3ης Μαρτίου 1993, της 17ης Ιανουαρίου 1994, της 20ής Φεβρουαρίου 1995, της 18ης Οκτωβρίου 1995 και της 11ης Δεκεμβρίου 1995 (στο εξής: εγκριτικές αποφάσεις), η Επιτροπή επέτρεψε, σύμφωνα με τις οδηγίες 90/684 και 92/68, τις σχεδιαζόμενες από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ενισχύσεις προς το εν λόγω ναυπηγείο, συνολικού ποσού ύψους 1 246,9 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων (DEM), υπό την προϋπόθεση ότι θα ετηρείτο το όριο κατασκευαστικής ικανότητας των 85 000 cgt ετησίως. Οι ενισχύσεις εγκρίθηκαν σύμφωνα με την κατωτέρω κατανομή:

N 62/D/91 — Έγγραφο της Επιτροπής της 3ης Μαρτίου 1993 [SG (93) D/4052]

- 45,5 εκατομμύρια DEM ως ενίσχυση για τη συνέχιση της λειτουργίας·
- 82,4 εκατομμύρια DEM ως ενίσχυση για τη συνέχιση της λειτουργίας υπό τη μορφή διαγραφής παλαιών χρεών·
- 127,5 εκατομμύρια DEM ως ενίσχυση για επενδύσεις·
- 27 εκατομμύρια DEM ως ενίσχυση για το κλείσιμο της επιχειρήσεως·

N 692/J/91 — Έγγραφο της Επιτροπής της 17ης Ιανουαρίου 1994 [SG (94) D/567]

— 617,1 εκατομμύρια DEM ως ενίσχυση για τη συνέχιση της λειτουργίας·

N 1/95 — Έγγραφο της Επιτροπής της 20ής Φεβρουαρίου 1995 [SG (95) D/1818]

— 222,5 εκατομμύρια DEM ως ενίσχυση για επενδύσεις·

N 637/95 — Έγγραφο της Επιτροπής της 18ης Οκτωβρίου 1995 [SG (95) D/12821]

— 66,9 εκατομμύρια DEM ως ενισχύσεις για επενδύσεις·

N 797/95 — Έγγραφο της Επιτροπής της 11ης Δεκεμβρίου 1995 [SG (95) D/15969]

— 58,0 εκατομμύρια ως ενισχύσεις για επενδύσεις

- 6 Το 1997, η πραγματική παραγωγή της προσφεύγουσας ανήλθε σε 93 862 cgt. Το 1998, η πραγματική παραγωγή της προσφεύγουσας έφθασε τα 122 414 cgt.
- 7 Εκτιμώντας ότι αναφορικά με το έτος 1998 είχε υπάρξει παράβαση του ορίου παραγωγικής ικανότητας των 85 000 cgt η Επιτροπή κοινοποίησε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με έγγραφο της 16ης Δεκεμβρίου 1998, την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προέβλεπε το άρθρο [88], παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ. Το έγγραφο αυτό απετέλεσε το αντικείμενο ανακοινώσεως δημοσιευθείσας στις 16 Φεβρουαρίου 1999 στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (ΕΕ C 41, σ. 23).
- 8 Οι γερμανικές αρχές κατέθεσαν τις παρατηρήσεις τους στις 18 Φεβρουαρίου 1999.
- 9 Στις 14 Ιανουαρίου και στις 25 Μαρτίου 1999 οι εκπρόσωποι της Επιτροπής μετέβησαν στο ναυπηγείο συνοδευόμενοι από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα.
- 10 Με την απόφαση της 8ης Ιουλίου 1999, 1999/675/ΕΚ, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από τη Γερμανία υπέρ της Kvaerner Warnow Werft GmbH (ΕΕ L 274, σ. 23), η Επιτροπή αποφάσισε τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση η οποία χορηγήθηκε από τη Γερμανία υπέρ της Kvaerner Warnow Werft GmbH ύψους 41,5 εκατομμυρίων ευρώ (83 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα) είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ.

Άρθρο 2

1. Η Γερμανία λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να ανακτήσει από τον δικαιούχο την ενίσχυση ύψους 41,5 εκατομμυρίων ευρώ (83 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα).

[...]

3. Τα ποσά που πρέπει να ανακτηθούν αποφέρουν τόκους από την ημερομηνία χορήγησής τους στον δικαιούχο ως τη στιγμή της επιστροφής τους. Οι τόκοι υπολογίζονται βάσει του επιτοκίου αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ισοδύναμου επιχορήγησης των περιφερειακών ενισχύσεων.

[...]»

11 Κρίνοντας ότι, όσον αφορά το έτος 1997, είχε υπάρξει παράβαση του ορίου παραγωγικής ικανότητας των 85 000 cgt, η Επιτροπή κοινοποίησε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με έγγραφο της 20ής Ιουλίου 1999, την απόφασή της να κινήσει, σχετικώς, τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Το έγγραφο αυτό απετέλεσε το αντικείμενο ανακοινώσεως δημοσιευθείσας στις 28 Αυγούστου 1999 στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (ΕΕ C 245, σ. 24).

12 Οι γερμανικές αρχές υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους στις 4 Οκτωβρίου 1999.

- 13 Με την απόφαση 2000/336/ΕΚ, της 15ης Φεβρουαρίου 2000, σχετικά με κρατική ενίσχυση χορηγηθείσα από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στην εταιρία Kvaerner Warnow Werft GmbH (ΕΕ L 120, σ. 12), η Επιτροπή αποφάσισε τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από τη Γερμανία στην εταιρία Kvaerner Warnow Werft GmbH, ύψους 6,3 εκατομμυρίων ευρώ (12,6 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα), είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ.

Άρθρο 2

1. Η Γερμανία οφείλει να λάβει παν αναγκαίο μέτρο προκειμένου να ανακτήσει από τον αποδέκτη την ανωτέρω ενίσχυση ύψους 6,3 εκατομμυρίων ευρώ (12,6 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα).

[...]

3. Η επιστρεπτέα ενίσχυση προσαυξάνεται κατά τους τόκους που θα έχουν γεννηθεί από την ημερομηνία καταβολής της παράνομης ενίσχυσης στον δικαιούχο ως τη στιγμή της επιστροφής της. Οι τόκοι υπολογίζονται βάσει του επιτοκίου αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ισοδύναμου επιχορήγησης των περιφερειακών ενισχύσεων.

[...]»

- 14 Με την απόφαση 2000/416/ΕΚ, της 29ης Μαρτίου 2000, σχετικά με την κρατική ενίσχυση της Γερμανίας υπέρ της Kvaerner Warnow Werft GmbH (1999) για την τροποποίηση της απόφασης 1999/675 (ΕΕ L 156, σ. 39), η Επιτροπή αποφάσισε τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

Η Kvaerner Warnow Werft GmbH (KWW) τήρησε το 1999 το όριο κατασκευαστικής ικανότητας, η τήρηση του οποίου, σύμφωνα με την απόφαση σχετικά με την κρατική ενίσχυση N 325/99, ανακοινωθείσα με επιστολή της 5ης Αυγούστου 1999, αποτελεί προϋπόθεση για να θεωρηθεί η εν λόγω ενίσχυση συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά.

Άρθρο 2

Το άρθρο 1 της απόφασης 1999/675/ΕΚ διατυπώνεται ως εξής:

“Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από τη Γερμανία στην εταιρία Kvaerner Warnow Werft GmbH, ύψους 41,1 εκατομμυρίων ευρώ (82,2 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα), είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ.”

[...]»

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 15 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 11 Οκτωβρίου 1999 και στις 18 Μαΐου 2000, η προσφεύγουσα άσκησε τις υπό κρίση προσφυγές, που καταχωρίστηκαν, αντιστοίχως, υπό τα στοιχεία T-227/99 και T-134/00.
- 16 Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε στις 22 Ιουνίου 2000, η προσφεύγουσα τροποποίησε τους λόγους ακυρώσεως και τα αιτήματά της αναφορικά με την υπόθεση T-227/99, και τούτο υπό το φως της αποφάσεως 2000/416 σχετικά με την τροποποίηση της αποφάσεως της 8ης Ιουλίου 1999. Η καθής υπέβαλε τις παρατηρήσεις της σχετικά με την τροποποίηση αυτή.
- 17 Με διατάξεις της 10ης Νοεμβρίου 2000, ο πρόεδρος του τέταρτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου αποφάσισε, αφού άκουσε τους διαδίκους, τη συνεκδικασία, προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και έκδοση κοινής αποφάσεως, των αποφάσεων T-227/99 και T-134/00.
- 18 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο της λήψεως μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, ζήτησε από τους διαδίκους να απαντήσουν σε ορισμένα έγγραφα, πράγμα που οι διάδικοι έπραξαν.

19 Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικά τις απόψεις τους και απήντησαν στα προφορικά ερωτήματα του Πρωτοδικείου κατά την συνεδρίαση της 2ας Μαΐου 2001.

20 Η προσφεύγουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την απόφαση 1999/675, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2000/416, ή, επικουρικώς, να την ακυρώσει στο μέτρο που ο υπολογισμός του ποσού των ενισχύσεων που πρέπει να ανακτηθούν στηρίζεται στο συνολικό ποσό των εγκριθεισών ενισχύσεων και όχι στο συνολικό ποσό των ενισχύσεων για την λειτουργία του ναυπηγείου που πράγματι χορηγήθηκαν·

- να ακυρώσει την απόφαση 2000/336 ή, επικουρικώς, να την ακυρώσει στο μέτρο που ο υπολογισμός του ποσού των ενισχύσεων που πρέπει να ανακτηθούν στηρίζεται στο συνολικό ποσό των εγκριθεισών ενισχύσεων και όχι στο συνολικό ποσό των ενισχύσεων για την λειτουργία του ναυπηγείου που πράγματι χορηγήθηκαν, και τούτο λαμβανομένων υπόψη των ποσών των οποίων η ανάκτηση έχει ήδη ζητηθεί·

- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα ή, επικουρικώς και σε περίπτωση απορρίψεως της προσφυγής στην υπόθεση Τ-227/99, στα έξοδα που προκλήθηκαν από την τροποποίηση του δικογράφου της προσφυγής που κατέστη αναγκαία στην υπόθεση αυτή λόγω της τροποποίησεως της αποφάσεως της 8ης Ιουλίου 1999.

21 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει τις προσφυγές·

- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων των σχετικών με την τροποποιηθείσα προσφυγή αναφορικά με την υπόθεση T-227/99.

Σκεπτικό

- 22 Επιβάλλεται, προκαταρκτικώς, να υπομνησθεί ότι η διόρθωση, κατά τη διάρκεια της δίκης, της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής αποτελεί νέο στοιχείο που επιτρέπει στην προσφεύγουσα να προσαρμόσει τους λόγους και τα αιτήματά της (απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Μαρτίου 1982, 14/81, Alpha Steel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 749, σκέψη 8· απόφαση του Πρωτοδικείου της 3ης Φεβρουαρίου 2000, T-46/98 και T-151/98, CCRE κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-167, σκέψη 36). Κατά συνέπεια, η τροποποίηση που επέφερε την προσφεύγουσα, στους λόγους ακυρώσεως και τα αιτήματά της όσον αφορά την υπόθεση T-227/99, που μνημονεύθηκε στην ανωτέρω σκέψη 16, είναι παραδεκτή.
- 23 Προς στήριξη των ακυρωτικών αιτημάτων της, η προσφεύγουσα προβάλλει, κατ' ουσίαν, οκτώ λόγους. Ο πρώτος λόγος, που αφορά αποκλειστικώς την απόφαση 1999/675, αντλείται από παρατυπίες όσον αφορά τη σύνθεση της Επιτροπής. Ο δεύτερος λόγος αντλείται από πραγματικές πλάνες όσον αφορά την εφαρμογή των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ καθώς και της οδηγίας 90/684. Ο τρίτος λόγος αντλείται από νομικές πλάνες όσον αφορά την εφαρμογή των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ καθώς και της οδηγίας 90/684. Ο τέταρτος λόγος αντλείται από κατάχρηση εξουσίας. Ο πέμπτος λόγος αντλείται από ανεπαρκή αιτιολογία. Ο έκτος λόγος αντλείται από παραβίαση των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας του δικαίου. Ο έβδομος λόγος αντλείται από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Τέλος ο όγδοος λόγος αντλείται από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παρατυπίες όσον αφορά τη σύνθεση της Επιτροπής

- 24 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η απόφαση 1999/675 στερείται νομιμότητας λόγω αντικανονικότητας στη σύνθεση της Επιτροπής κατά τη λήψη της αποφάσεως αυτής. Αυτή η αντικανονικότητα απορρέει, αφενός, από την απουσία από την Επιτροπή του Martin Bangemann, ο οποίος φέρεται να απηλλάγη αντικανονικώς από την άσκηση των καθηκόντων του με απόφαση της Επιτροπής της 1ης Ιουλίου 1999, και, αφετέρου, από τη διατήρηση στην Επιτροπή του Jacques Santer και της Emma Bonino, παρά το γεγονός ότι η εκλογή τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 13 Ιουνίου 1999, καθώς και η επιλογή τους, που εκφράστηκε στις 6 Ιουλίου 1999, να αναλάβουν το σχετικό αιρετό αξίωμα τους στέρησαν από την πλήρη ανεξαρτησία που απαιτεί το άρθρο 213, παράγραφος 2, ΕΚ όσον αφορά την άσκηση των καθηκόντων τους εντός της Επιτροπής.

Όσον αφορά την επιρροή στην κανονικότητα της συνθέσεως της Επιτροπής της αδείας «απαλλαγής από τα καθήκοντα» στον M. Bangemann

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 25 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι την 1η Ιουλίου 1999 το σώμα των Επιτρόπων αποφάνθηκε υπέρ της απαλλαγής του M. Bangemann από την άσκηση των καθηκόντων του, κατόπιν αιτήσεως του τελευταίου, χωρίς όμως κάτι τέτοιο να στηρίζεται σε οποιαδήποτε νομική βάση. Η απόφαση αυτή απετέλεσε συνέχεια της ανακοινώσεως από τον M. Bangemann της προθέσεώς του να καταστεί, το ταχύτερο δυνατόν, μέλος του διοικητικού συμβουλίου της ισπανικής εταιρίας τηλεπικοινωνιών Telefónica και να εγκαταλείψει, για τον σκοπό αυτό, τη θέση του στην Επιτροπή. Ύστερα από την 1η Ιουλίου 1999 ο M. Bangemann έπαψε να συμμετέχει σε οποιαδήποτε συνεδρίαση της Επιτροπής και δεν συμμετέσχε, όπως είναι φυσικό, στη λήψη της αποφάσεως 1999/675. Η δραστηριότητά του ως μέλους της Επιτροπής

αρμοδίου για τη σχετική με την πληροφόρηση και τις τηλεπικοινωνίες τεχνολογίας συνεχίστηκε από τον Karel van Miert, μέλος της Επιτροπής αρμόδιο για τον ανταγωνισμό.

26 Η απαλλαγή του M. Bangemann από την εκτέλεση των καθηκόντων του είχε ακόμα, ως συνέπεια κατά την προσφεύγουσα, να καταστεί αντικανονική η σύνθεση της Επιτροπής, εφόσον μειώνοντας τον αριθμό των πράγματι ενεργών μελών του σε 19, το εν λόγω όργανο παρέβη το άρθρο 213, παράγραφος 1, ΕΚ, κατά το οποίο η Επιτροπή σύγκαιται από 20 μέλη. Όμως, η Επιτροπή δεν είχε αρμοδιότητα για την κατ' αυτό τον τρόπο μείωση του αριθμού των μελών της. Τέτοια αρμοδιότητα εμπίπτει, κατά την προσφεύγουσα, στο Συμβούλιο, και τούτο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 213, παράγραφος 1, δεύτερη φράση, ΕΚ, κατά το οποίο ο αριθμός των μελών της Επιτροπής δύναται να τροποποιείται ομοφώνως από το Συμβούλιο. Κατά συνέπεια, όλες οι αποφάσεις της Επιτροπής που ελήφθησαν ύστερα από την 1η Ιουλίου είναι, κατά την προσφεύγουσα, άκυρες, και τούτο μέχρι τη στιγμή κατά την οποία, με την απόφαση του Συμβουλίου της 9ης Ιουλίου 1999, ο αριθμός των μελών της Επιτροπής μειώθηκε, με άμεσο αποτέλεσμα, κατά ένα μέλος για το διάστημα της εντολής της Επιτροπής της οποίας έληγε η θητεία και η οποία ήταν επιφορτισμένη με τη διεκπεραίωση των τρεχουσών υποθέσεων.

27 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η επιχειρηματολογία της δεν αποδυναμώνεται από το άρθρο 215, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα παραιτήσεως ενός μέλους της Επιτροπής. Υποστηρίζει ότι η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται επί της παραιτήσεως μέλους της Επιτροπής στο οποίο έχουν πλέον ανατεθεί μόνον οι τρέχουσες υποθέσεις. Αντιθέτως, η ανάγκη διασφάλισης της λειτουργίας της Κοινότητας απαιτεί να αποκλείεται μια τέτοια παραίτηση. Κατά την προσφεύγουσα, η δραστηριότητα ενός τέτοιου μέλους της Επιτροπής συνίσταται στη διασφάλιση της ικανότητας της Επιτροπής να ενεργεί μέχρι την ανάληψη των καθηκόντων του διαδόχου του και στην αποφυγή, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, του να υφίσταται η Κοινότητα ζημιές. Έτσι, το επιφορτισμένο μόνο με τις τρέχουσες υποθέσεις μέλος της Επιτροπής δεν μπορεί να απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις του ούτε να διατείνεται ότι έχει αποδεσμευθεί απ' αυτές. Αντίθετος ισχυρισμός θα κατέληγε, εν προκειμένω, στο να γίνει δεκτή, ύστερα από τη συλλογική παραίτηση των μελών της Επιτροπής στις 16 Μαρτίου 1999, η δυνατότητα μιας δεύτερης συλλογικής παραιτήσεως ή μιας σειράς ατομικών παραιτήσεων των μελών αυτών από τα καθήκοντά τους διεκπεραιώσεως των τρεχουσών υποθέσεων, πράγμα που θα είχε ως συνέπεια να μείνει η Κοινότητα χωρίς εκτελεστική εξουσία.

- 28 Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει επίσης ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεσθεί τον κανόνα κατά τον οποίο, δυνάμει των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 213 ΕΚ και 5 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, το εν λόγω κοινοτικό όργανο λειτουργεί υπό κανονική σύνθεση όταν είναι παρούσα η πλειονότητα των μελών του. Κατά την προσφεύγουσα, ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται μόνον εάν ο προβλεπόμενος από τη Συνθήκη αριθμός των μελών της Επιτροπής είναι διαθέσιμος, πράγμα που δεν συνέβη εν προκειμένω λόγω της επ' αόριστον απαλλαγής του M. Bangemann από την εκτέλεση των καθηκόντων του.
- 29 Η καθής αναγνωρίζει ότι η Συνθήκη δεν προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα απαλλαγής ενός μέλους της Επιτροπής από την εκτέλεση των καθηκόντων του και ότι, με εξαίρεση την περίπτωση αυτεπάγγελτης απαλλαγής, ο τελευταίος εξακολουθεί να εκτελεί τα καθήκοντά του μέχρι την πλήρωση της θέσεώς του από τον αντικαταστάτη του.
- 30 Ωστόσο, η καθής υποστηρίζει ότι ο M. Bangemann μπορούσε κανονικώς να απαλλαγεί από την εκτέλεση των καθηκόντων του, δεδομένου ότι, στην αντίθετη περίπτωση, θα ήταν υποχρεωμένος να ασκεί τη δραστηριότητά του ως μέλος της Επιτροπής μολονότι δεν θα του ήταν δυνατόν να τηρεί την υποχρέωσή του ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων του και τις υποχρεώσεις του εντιμότητας και διακριτικότητας αναφορικά με την αποδοχή ορισμένων καθηκόντων ή πλεονεκτημάτων ύστερα από την παύση ασκήσεως των καθηκόντων του. Συναφώς, η καθής υπογραμμίζει ότι θα ήταν δικαιολογημένη η εναντίον αυτής κριτική αν μολονότι γνώριζε τις συγκρούσεις συμφερόντων που είχαν περιέλθει σε γνώση της από τον M. Bangemann δεν τον είχε απαλλάξει από την άσκηση των καθηκόντων του. Υπενθυμίζει επίσης τις αμφιβολίες που υφίσταντο εν προκειμένω αναφορικά με τον θεμιτό, από δεοντολογικής απόψεως, χαρακτήρα, των σχεδίων του M. Bangemann αναφορικά με την επιχείρηση Telefónica, αμφιβολίες η ύπαρξη των οποίων προκύπτει, μεταξύ άλλων, από την απόφαση του Συμβουλίου της 9ης Ιουλίου 1999 να ζητήσει από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να αποφανθεί σχετικά με την υπόθεση εκείνη.
- 31 Εξάλλου, η καθής σημειώνει ότι η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας σχετικά με τη μείωση σε 19 του αριθμού των μελών της Επιτροπής δεν αποκλείει το να αναγνωρισθεί στο εν λόγω όργανο η δυνατότητα να χορηγήσει άδεια απαλλαγής από την άσκηση των καθηκόντων σ' ένα από τα μέλη του όταν το εν λόγω μέλος δεν μπορεί να εκπληρώνει τις σχετικές με το λειτουργημά του υποχρεώσεις. Μία τέτοια απόφαση αποτελεί, κατά κάποιο τρόπο, πρόδρομο της απόφασης του Συμβουλίου βάσει του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, απόφασης που ελήφθη εν προκειμένω στις 9 Ιουλίου 1999.

- 32 Επί του σημείου αυτού, η καθής υπογραμμίζει ότι δεν μείωσε εξ ιδίας πρωτοβουλίας τον αριθμό των μελών της αλλά ότι απλώς αναγκάστηκε να προσαρμοσθεί στην πραγματική κατάσταση που προέκυψε από τη στάση του M. Bangemann, προκειμένου να διασφαλίσει την ικανότητα του εν λόγω οργάνου να ενεργεί προς το συμφέρον της διατήρησης της εύρυθμης λειτουργίας της Κοινότητας. Έτσι, η απόφαση της Επιτροπής της 1ης Ιουλίου 1999 δικαιολογείται από το δικαίωμα του εν λόγω οργάνου να λαμβάνει όλα τα μέτρα που είναι αναγκαία για τη διατήρηση της κανονικότητας της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων από το σώμα των μελών της Επιτροπής.
- 33 Συναφώς, η καθής σημειώνει ότι, δυνάμει του άρθρου 219, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ και του άρθρου 5 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, το εν λόγω κοινοτικό όργανο μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις με την πλειοψηφία των μελών του, πράγμα που σημαίνει ότι μια απόφασή του είναι έγκυρη εφόσον την έχουν στηρίξει έντεκα από τα μέλη του. Έτσι, η καθής φρονεί ότι διαθέτει το αναγκαίο περιθώριο προκειμένου να αποφασίζει, σε μια κατ' εξαίρεση κατάσταση όπως αυτή του θέρους του 1999, τη χορήγηση άδειας απαλλαγής από την άσκηση καθηκόντων ορισμένων από τα μέλη της, εφόσον βεβαίως τούτο δεν διακυβεύει την ικανότητά της να διασκέπτεται.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 34 Πρέπει, κατ' αρχάς, να εκτεθούν οι κανόνες που ισχύουν σχετικά με την παραιτήση ενός μέλους της Επιτροπής και την αντικατάστασή του, να υπομνησθούν οι υποχρεώσεις που φέρει ένα μέλος της Επιτροπής κατά τη διάρκεια και ύστερα από τη λήξη των καθηκόντων του καθώς και οι κανόνες σχετικά με τον ελάχιστο αριθμό των παρισταμένων και με την πλειοψηφία που εφαρμόζονται στη λήψη των αποφάσεων της Επιτροπής.
- 35 Πρώτον, το άρθρο 215 ΕΚ καλύπτει την περίπτωση της παραιτήσεως μέλους της Επιτροπής και καθορίζει τη διαδικασία της αντικαταστάσεώς του.

36 Σύμφωνα με το άρθρο 215, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, «εκτός των τακτικών αναναιώσεων και των θανάτων, τα καθήκοντα μέλους της Επιτροπής λήγουν ατομικώς κατόπιν παραιτήσεως ή απαλλαγής από αυτά». Το τέταρτο εδάφιο του ίδιου άρθρου διευκρινίζει ότι «εκτός από την περίπτωση απαλλαγής από τα καθήκοντά τους που προβλέπεται στο άρθρο 216, μέλη της Επιτροπής παραμένουν σε υπηρεσία μέχρις ότου αντικατασταθούν».

37 Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 215 ΕΚ προσδιορίζει τη διαδικασία αντικατάστασεως παραιτηθέντος μέλους της Επιτροπής:

«το εν λόγω μέλος αντικαθίσταται για τον υπόλοιπο χρόνο της θητείας του από νέο μέλος που διορίζεται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Το Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει ομόφωνα ότι δεν συντρέχει λόγος αντικατάστασης».

38 Δεύτερον, το άρθρο 213 ΕΚ ορίζει τις υποχρεώσεις μέλους της Επιτροπής κατά τη διάρκεια και ύστερα από τη λήξη των καθηκόντων του.

39 Σύμφωνα με το άρθρο 213, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, τα μέλη της Επιτροπής ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία προς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας, κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους δεν ζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από καμία κυβέρνηση ή άλλον οργανισμό και απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς τον χαρακτήρα των καθηκόντων τους.

40 Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 213, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, ΕΚ, τα μέλη της Επιτροπής «αναλαμβάνουν επισήμως την υποχρέωση, κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους, να τηρούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους και μετά τη λήξη

αυτής τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ της θέσεώς τους και ιδίως τα καθήκοντα εντιμότητας και διακριτικότητας ως προς την αποδοχή, μετά τη λήξη της θητείας τους, ορισμένων θέσεων ή ορισμένων πλεονεκτημάτων. Σε περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων αυτών, το Δικαστήριο, αιτήσει του Συμβουλίου ή της Επιτροπής, δύναται, αναλόγως της περιπτώσεως, να απαλλάξει από τα καθήκοντά του το ενδιαφερόμενο μέλος, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 216, ή να αποφασίσει την έκπτωσή του από το δικαίωμα συνταξιοδότησης ή από άλλες αντ' αυτού παροχές».

- 41 Τρίτον, το άρθρο 219, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, ΕΚ, νοούμενο σε σχέση με το άρθρο 213, παράγραφος 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΕΚ και το άρθρο 5 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, όπως ίσχυε κατά την έκδοση της αποφάσεως της 8ης Ιουλίου 1999, ορίζουν τον ελάχιστο αριθμό των παρόντων μελών και την πλειοψηφία που απαιτείται για τη λήψη αποφάσεως της Επιτροπής.
- 42 Σύμφωνα με το άρθρο 219, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ «η Επιτροπή αποφασίζει με την πλειοψηφία του αριθμού των μελών που προβλέπεται στο άρθρο 213 [ΕΚ]», άρθρο του οποίου η παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, διευκρινίζει ότι η Επιτροπή αποτελείται από 20 μέλη, και του οποίου η παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, υπογραμμίζει ότι αυτός ο αριθμός δύναται να τροποποιείται ομοφώνως από το Συμβούλιο.
- 43 Εξάλλου, το άρθρο 219, τρίτο εδάφιο, ΕΚ ορίζει ότι «η Επιτροπή συνεδριάζει εγκύρως όταν είναι παρόντα όσα μέλη απαιτούνται από τον κανονισμό της». Σύμφωνα με το άρθρο 5 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής «Ο αριθμός των παρόντων μελών που απαιτείται προκειμένου να επιτευχθεί απαρτία στην Επιτροπή είναι ίσος προς την πλειοψηφία του αριθμού μελών που προβλέπεται από τη Συνθήκη.»
- 44 Στη συνέχεια, πριν από την εξέταση της αιτιάσεως της προσφεύγουσας, πρέπει να υπομνησθούν οι περιστάσεις της χορηγήσεως αδείας απαλλαγής από την άσκηση των καθηκόντων του M. Bangemann από την Επιτροπή.

- 45 Με έγγραφο της 16ης Μαρτίου 1999 ο Πρόεδρος της Επιτροπής Jacques Santer πληροφόρησε τον πρόεδρο της διασκέψεως των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών σχετικά με την απόφαση των μελών της Επιτροπής να παραιτηθούν ομαδικώς και να θέσουν την εντολή τους στη διάθεση των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Με το έγγραφο εκείνο ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής δήλωσαν ότι, δυνάμει, μεταξύ άλλων, του άρθρου 215, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, θα συνέχιζαν την εκτέλεση των καθηκόντων τους μέχρι την πλήρωση των θέσεών τους από τους αντικαταστάτες τους σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από τις Συνθήκες διαδικασίες.
- 46 Με δήλωση της 22ας Μαρτίου 1999, το Συμβούλιο, μολονότι έκρινε αναγκαίο τον διορισμό νέας Επιτροπής το ταχύτερο δυνατόν, εξέφρασε την ευχή του όπως η Επιτροπή συνεχίσει στο εξής να επιτελεί το έργο της σύμφωνα με τις Συνθήκες.
- 47 Με επιστολή της 29ης Ιουνίου 1999, ο M. Bangemann πληροφόρησε τον πρόεδρο της διασκέψεως των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών σχετικά με την πρόθεσή του να παύσει πλέον να εκτελεί τα καθήκοντά του στην Επιτροπή και να ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα στην ισπανική εταιρία τηλεπικοινωνιών Telefónica. Στην επιστολή αυτή διασαφηνίζει:

«Με έγγραφο της 16ης Μαρτίου 1999, τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σας γνώρισαν ότι αποφάσισαν να παραιτηθούν ομαδικώς και να θέσουν την εντολή τους στη διάθεση των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 215, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των αντιστοίχων διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ και της Συνθήκης Ευρατόμ, συνέχισα κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, να εκτελώ τα καθήκοντά μου.

Θα ήθελα να σας γνωστοποιήσω σήμερα την απόφασή μου να αποδεχθώ την προσφορά για την άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων στην εταιρία Telefónica. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν δύναμαι πλέον να συνεχίσω να ασκώ τα καθήκοντά μου.

Γι' αυτό ακριβώς σας παρακαλώ να κινήσετε το ταχύτερο δυνατό τη διαδικασία του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των αντιστοίχων διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ και της Συνθήκης Ευρατόμ».

48 Πρέπει να επισημανθεί ότι η Επιτροπή ενημερώθηκε σχετικά με το διάβημα αυτό, όπως καταδεικνύεται από το διαβιβαστικό της επιστολής έγγραφο, του M. Bangemann με ημερομηνία 29 Ιουνίου 1999, που απευθύνθηκε από τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής στον μόνιμο αντιπρόσωπο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

49 Την 1η Ιουλίου 1999 η Επιτροπή αποφάσισε να χορηγήσει στον M. Bangemann «άδεια» απαλλαγής από την άσκηση των καθηκόντων του με άμεση ισχύ. Η απόφαση αυτή περιλαμβάνεται στο σημείο 2 του πρακτικού της 1440ής συνεδριάσεως της Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες την 1η Ιουλίου 1999 με την ακόλουθη διατύπωση:

«Η Επιτροπή αποφασίζει να χορηγήσει στον M. Bangemann άδεια απαλλαγής από την άσκηση των καθηκόντων του με άμεση ισχύ μέχρι την ολοκλήρωση της προβλεπόμενης στο άρθρο 215 [ΕΚ] διαδικασίας. Λαμβάνει υπόψη την απόφαση του Προέδρου J. Santer να αναθέσει το χαρτοφυλάκιο του M. Bangemann στον Van Miert. Επισημαίνει ότι είναι σκόπιμο να διασαφηνισθεί για το μέλλον η εφαρμογή του άρθρου 213 [ΕΚ] ως προς τις μεταγενέστερες, ύστερα από τη λήξη του λειτουργήματος των μελών της Επιτροπής, δραστηριότητες. Υιοθετεί το κείμενο δηλώσεως αναφορικά με την κατάσταση του M. Bangemann».

50 Η απόφαση αυτή συνοδεύεται από ανακοίνωση τύπου της Επιτροπής με ημερομηνία 1η Ιουλίου 1999 (IP/99/447), που περιελάμβανε το κείμενο της δηλώσεως αναφορικά με την κατάσταση του M. Bangemann.

51 Στις 9 Ιουλίου 1999 το Συμβούλιο ασχολήθηκε, δυνάμει, ιδίως, του άρθρου 215 ΕΚ, με την αίτηση του Bangemann να απαλλαγεί των καθηκόντων του ως μέλους της

Επιτροπής και αποφάσισε ότι δεν συντρέχει λόγος να προβεί στην κάλυψη της κενής πλέον θέσεώς του. Με την ίδια απόφαση διευκρινίστηκε επίσης ότι τα αποτελέσματα αυτής αρχίζουν να τρέχουν όσον αφορά τον M. Bangemann, από την ημέρα της εκδόσεώς της (απόφασης 1999/493/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 1999, σχετικά με τη σύνθεση της Επιτροπής ΕΕ L 192, σ. 53).

- 52 Από τα προπαρατεθέντα έγγραφα προκύπτει ότι ο M. Bangemann, όπως ακριβώς και τα λοιπά μέλη της Επιτροπής, εξ ιδίας πρωτοβουλίας παραιτήθηκε, στις 16 Μαρτίου 1999, από τα καθήκοντά του ως μέλους της Επιτροπής. Σύμφωνα με το άρθρο 215, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, ο M. Bangemann παρέμεινε σε υπηρεσία ύστερα από την ημερομηνία εκείνη εν αναμονή της αποφάσεως των κυβερνήσεων των κρατών μελών σχετικά με την αντικατάστασή του από νέο μέλος για το εναπομένον διάστημα της θητείας ή της αποφάσεως του Συμβουλίου να μην πληρώσει την κενωθείσα εν προκειμένω θέση.
- 53 Όταν αποφάσισε να δεχθεί την προσφορά της εταιρίας Telefónica να εργαστεί σ' αυτήν, ο M. Bangemann έκρινε ότι δεν μπορούσε πλέον να συνεχίσει να ασκεί τα καθήκοντά του στην Επιτροπή. Για τον λόγο αυτό, ζήτησε, στις 29 Ιουνίου 1999, να ληφθεί, το ταχύτερο δυνατόν, απόφαση σχετικά με την αντικατάστασή του.
- 54 Εξ ιδίας επομένως, πρωτοβουλίας αποφάσισε ο M. Bangemann να μη συμμετέχει πλέον στις εργασίες της Επιτροπής.
- 55 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι το Συμβούλιο έκρινε ότι η απόφαση του M. Bangemann να δεχθεί θέση εργασίας στην εταιρία Telefónica αποτελούσε παράβαση της υποχρεώσεως του διακριτικότητας η οποία απορρέει από τα καθήκοντά του ως μέλους της Επιτροπής όπου ήταν αρμόδιος, ύστερα από το 1992, σε θέματα τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών. Έτσι, στις 9 Ιουλίου 1999, το Συμβούλιο αποφάσισε να ασκήσει προσφυγή εναντίον του M. Bargemann ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατ' εφαρμογήν, ιδίως, του άρθρου 213, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΕΚ (απόφαση 1999/494/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 1999, περί παρα-

πομπής του M. Bangemann στη δικαιοσύνη, ΕΕ L 192, σ. 55). Η υπόθεση αυτή περατώθηκε με τη διάταξη περί διαγραφής της υποθέσεως από το πρωτόκολλο του Δικαστηρίου της 3ης Φεβρουαρίου 2000, C-290/99, Συμβούλιο κατά Bangemann (μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή).

56 Υπό τις συνθήκες αυτές, η απόφαση της Επιτροπής της 1ης Ιουλίου 1999 περί αμέσου χορηγήσεως στον M. Bangemann «αδείας» απαλλαγής από τα καθήκοντά του απετέλεσε απλώς τη συνέπεια της προθέσεως του τελευταίου να παύσει πλέον να ασκεί τα καθήκοντά του στην Επιτροπή. Εξάλλου, στην ανακοίνωση τύπου της Επιτροπής, με την ίδια ημερομηνία, αναφέρεται ότι «δεν είναι δυνατόν να ασκεί ο M. Bangemann στο μέλλον τα καθήκοντά του για όσο διάστημα η προβλεπόμενη στο άρθρο 215 [ΕΚ] διαδικασία δεν έχει περατωθεί. Ο M. Bangemann συμφωνεί με την άποψη αυτή. Εν αναμονή, το σώμα των επιτρόπων αποφάσισε ότι ο M. Bangemann θα απηλλάσσετο των καθηκόντων του, όπως, άλλωστε, και ο ίδιος επιθυμούσε».

57 Πρέπει να σημειωθεί ότι η «άδεια απαλλαγής από την άσκηση των καθηκόντων» δεν βρίσκει νομικό έρεισμα ούτε στις προπαρατεθείσες στις ανωτέρω σκέψεις 35 έως 42 διατάξεις της Συνθήκης ούτε στον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής. Πράγματι, η χρησιμοποιηθείσα στην απόφαση της Επιτροπής της 1ης Ιουλίου 1999 διατύπωση σκοπούσε απλώς στο να καταστεί δυνατό στο εν λόγω όργανο να αντιμετωπίσει τη διοικητική και διαδικαστική δυσχέρεια, που προκλήθηκε από την απόφαση του M. Bangemann να δεχθεί να αναλάβει επαγγελματική δραστηριότητα στην εταιρία Telefónica, και, επομένως, να καθορίσει τις συνέπειες που θα προέκυπταν από την αδυναμία του τελευταίου να συνεχίσει να ασκεί τα καθήκοντά του. Επομένως, η χρησιμοποίηση της διατυπώσεως αυτής δεν μπορεί να επηρεάσει την ιδιότητα του M. Bangemann ως μέλους της Επιτροπής ούτε να στερήσει το άρθρο 215, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ (βλ., ανωτέρω, σκέψη 36) του έννομου αποτελέσματός του.

58 Κατ' αυτόν τον τρόπο, η απόφαση της Επιτροπής της 1ης Ιουλίου 1999 δεν μπορεί να αναλυθεί ως απόφαση περί μείωσης του αριθμού των μελών της, απόφαση που σύμφωνα με το άρθρο 213, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ μπορεί να ληφθεί μόνο από το Συμβούλιο ομοφώνως. Πράγματι, με την απόφαση εκείνη, η Επιτροπή περιορίστηκε στο να χορηγήσει στον M. Bangemann άδεια απαλλαγής από την άσκηση των καθηκόντων του, και τούτο εν αναμονή του διορισμού του αντικαταστάτη του ύστερα από κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών ή της ομόφωνης απόφασης του Συμβουλίου να μην ορίσει αντικαταστάτη του.

- 59 Εν προκειμένω, το Συμβούλιο είναι αυτό το οποίο, με την απόφασή του της 9ης Ιουλίου 1999 και σύμφωνα με το άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, έθεσε τέρμα στην άσκηση από τον Μ. Bangemann των καθηκόντων του στην Επιτροπή, αποφασίζοντας ότι δεν συνέτρεχε λόγος να αντικατασταθεί.
- 60 Κατά συνέπεια, η νομιμότητα της αποφάσεως 1999/675, που ελήφθη παρόντων των μελών της Επιτροπής και με την πλειοψηφία τους, σύμφωνα με το άρθρο 219, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, ΕΚ και τις διατάξεις στις οποίες το εν λόγω άρθρο παραπέμπει, δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση από την απόφαση της Επιτροπής της 1ης Ιουλίου 1999.
- 61 Κατά συνέπεια, η αιτίαση που αντλείται από την προβαλλόμενη αντικανονικότητα της συνθέσεως της Επιτροπής λόγω της χορηγήσεως στον Μ. Bangemann «άδειας απαλλαγής από την άσκηση των καθηκόντων του» πρέπει να απορριφθεί.

Όσον αφορά τις συνέπειες στην κανονικότητα της συνθέσεως της Επιτροπής της εκλογής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 13 Ιουνίου 1999, του J. Santer και της E. Bonino καθώς και της εκφρασθείσας στις 6 Ιουλίου 1999 επιθυμίας τους να αποδεχθούν την κοινοβουλευτική εντολή

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 62 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι ο Πρόεδρος της Επιτροπής της οποίας έληξε η θητεία, ο J. Santer, καθώς και ένα από τα μέλη της τελευταίας, η E. Bonino δεν διέθεταν την απαιτούμενη από το άρθρο 213, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, ΕΚ ανεξαρτησία κατά την ψήφιση της αποφάσεως της 8ης Ιουλίου 1999, και τούτο εφόσον είχαν εκλεγεί στο Κοινοβούλιο στις 13 Ιουλίου 1999 και είχαν ενημερώσει, στις 6 Ιουλίου 1999, τον πρόεδρο της διασκέψεως των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών σχετικά με την πρόθεσή τους να δεχθούν τη σχετική εντολή. Σύμφωνα

με την προσφεύγουσα, τα μέλη της Επιτροπής που έχουν κατ' αυτόν τον τρόπο δεσμευθεί ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν μπορούν πλέον να θεωρούνται ως ανεξάρτητα.

- 63 Συναφώς, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι ουδεμία ασκεί επιρροή το γεγονός ότι το Κοινοβούλιο πραγματοποίησε τη σχετική με την συγκρότησή του συνεδρίαση μόλις στις 20 Ιουλίου 1999 εφόσον η εκλογή του J. Santer και της E. Bonino καθώς και η αναγγελία της προθέσεώς τους να αποδεχθούν την κοινοβουλευτική τους εντολή αρκούν για να προκληθεί ο κίνδυνος συγκρούσεως συμφερόντων μεταξύ των δραστηριοτήτων των μελών της Επιτροπής και αυτών ως εκπροσώπων πολιτικών κομμάτων.
- 64 Η καθής παρατηρεί ότι η εκλογή ενός μέλους της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν διακυβεύει την ανεξαρτησία του προσώπου αυτού για όσο διάστημα δεν έχει πραγματοποιηθεί η σχετική με τη συγκρότηση σε σώμα του Κοινοβουλίου συνεδρίαση. Εν προκειμένω, η καθής σημειώνει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέλεγε στις 13 Ιουνίου 1999 και ότι, σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 3 της πράξεως περί εκλογής των αντιπροσώπων του Κοινοβουλίου με άμεση καθολική ψηφοφορία, η θητεία των μελών του Κοινοβουλίου άρχισε με την έναρξη της πρώτης συνόδου που πραγματοποιήθηκε ύστερα από την εκλογή αυτή, δηλαδή στις 20 Ιουλίου 1999. Σύμφωνα με την καθής, το Κοινοβούλιο δεν μπορούσε, όπως είναι επόμενο, πριν από την αφορώσα τη συγκρότησή τους σε σώμα σύνοδο, να επηρεάσει τον J. Santer και την E. Bonino μέσω, παραδείγματος χάριν, των κομμάτων ή των ενεργών πολιτικών ομάδων που το συνιστούν.
- 65 Εξάλλου, η καθής υπογραμμίζει ότι, όσον αφορά το ζήτημα της ανεξαρτησίας ενός μέλους της Επιτροπής κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ζήτημα για μια *in abstracto* εκτίμηση των πολιτικών συμφερόντων του δεν τίθεται. Αντιθέτως, θα έπρεπε να εκτεθεί με ακρίβεια η συγκεκριμένη φύση του κινδύνου που μπορεί να επηρεάσει την ανεξαρτησία του. Από την άποψη αυτή, η καθής φρονεί ότι η αιτίαση της προσφεύγουσας στηρίζεται αποκλειστικώς και κατά τρόπο απαράδεκτο στην υπόθεση ότι ο J. Santer και η E. Bonino θα ασκούσαν τα καθήκοντά τους ως μέλη της Επιτροπής λαμβάνοντας υπόψη την ιδιότητά τους ως μελλοντικών μελών του μελλοντικού Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

- 66 Μια τέτοια κατάσταση είναι διαφορετική, κατά την καθής, από αυτήν του M. Bangemann. Πράγματι, στην τελευταία αυτή κατάσταση η πραγματική συγγένεια μεταξύ των καθηκόντων που ασκούσε ο M. Bangemann στην Επιτροπή, όπου ήταν επιφορτισμένος με τα θέματα τεχνολογίας πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών και οι δραστηριότητες του μελλοντικού του εργοδότη, της ισπανικής εταιρείας τηλεπικοινωνιών, Telefónica, συνιστούσαν απειλή για την ανεξαρτησία του.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 67 Σύμφωνα με το άρθρο 213, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, τα μέλη της Επιτροπής ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία προς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας. Κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους δεν ζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από καμιά κυβέρνηση ή άλλον οργανισμό και απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς τον χαρακτήρα των καθηκόντων τους.
- 68 Εξάλλου, βάσει του άρθρου 213, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΕΚ, τα μέλη της Επιτροπής δεν δύνανται κατά τη διάρκεια της θητείας τους να ασκούν οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα αμειβόμενη ή μή.
- 69 Πριν εξετασθεί η αιτίαση της προσφεύγουσας, πρέπει να υπομνησθούν οι περιστάσεις της εκλογής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του J. Santer και της E. Bonino.
- 70 Όπως και ο M. Bangemann, ο J. Santer και η E. Bonino παραιτήθηκαν από μέλη της Επιτροπής στις 16 Μαρτίου 1999, όταν ο J. Santer ενημέρωσε τον πρόεδρο της διασκέψεως των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών σχετικά με την απόφαση των μελών της Επιτροπής να παραιτηθούν ομαδικώς.

- 71 Ο J. Santer και η E. Bonino εξελέγησαν μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 13 Ιουλίου 1999.
- 72 Οι ανωτέρω, με επιστολές της 6ης Ιουλίου 1999, ενημέρωσαν σχετικώς τον πρόεδρο της διασκέψεως των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, διευκρίνισαν την πρόθεσή τους να επιλέξουν την κοινοβουλευτική εντολή, ενόψει του ασυμβιβάστου των ιδιοτήτων του μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του μέλους της Επιτροπής, και ζήτησαν να περατωθεί η προβλεπόμενη από το άρθρο 215 ΕΚ διαδικασία το αργότερο μέχρι τις 19 Ιουλίου 1999, παραμονή της συνεδριάσεως για τη συγκρότηση σε σώμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- 73 Στις 9 Ιουλίου 1999 το Συμβούλιο εξέτασε, δυνάμει, ιδίως, του άρθρου 215 ΕΚ, τις αιτήσεις του J. Santer και της E. Bonino να απαλλαγούν των καθηκόντων προς την Επιτροπή και αποφάσισε ότι δεν παρίστατο ανάγκη να πληρωθούν οι θέσεις τους από αντικαταστάτες. Η απόφαση αυτή άρχισε να ισχύει από τις 19 Ιουλίου 1999 (απόφαση 1999/493).
- 74 Εξ αυτού έπεται ότι ο J. Santer και η E. Bonino δεν παρέβησαν την επιβαλλόμενη από το άρθρο 213, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, υποχρέωσή τους ανεξαρτησίας όταν συμμετέσχον στη συνεδρίαση του σώματος των μελών της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της οποίας ελήφθη η απόφαση 1999/675. Πράγματι, η κοινοβουλευτική τους εντολή άρχισε να τρέχει μόλις από τις 20 Ιουλίου 1999, ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η σχετική με τη συγκρότηση σε σώμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συνεδρίαση.
- 75 Ομοίως, πρέπει να σημειωθεί ότι τίποτα δεν επιτρέπει τον ισχυρισμό ότι υφίστατο αισθητός κίνδυνος αναφορικά με την ανεξαρτησία των μελών της Επιτροπής πριν από τη συγκρότηση του νέου Κοινοβουλίου. Όντως, η πρόθεση του J. Santer και της E. Bonino να αποδεχθούν την κοινοβουλευτική τους εντολή δεν αποδεικνύει, από μόνη της, την προβαλλόμενη απώλεια ανεξαρτησίας, όπως ακριβώς δεν την αποδεικνύει και η απλή διαπίστωση του γεγονότος ότι οι ενδιαφερόμενοι ανήκουν σε κάποιο κόμμα.

- 76 Κατά συνέπεια, η αιτίαση που αντλείται από την προβαλλόμενη αντικανονικότητα της συνθέσεως της Επιτροπής λόγω της εκλογής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του J. Santer και της E. Bonino πρέπει να απορριφθεί.
- 77 Εξ όλων των ανωτέρω προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου και τρίτου λόγου ακυρώσεως που αντλούνται από πραγματική και νομική πλάνη όσον αφορά την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 ΕΚ και της οδηγίας 90/684

- 78 Επιβάλλεται, κατ' αρχάς, να εξεταστούν αυτοί οι λόγοι ακυρώσεως στο μέτρο που η προσφεύγουσα προβάλλει εν προκειμένω εσφαλμένη εφαρμογή της εννοίας του ορίου παραγωγικής ικανότητας.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 79 Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, η έννοια του ορίου παραγωγικής ικανότητας, που χρησιμοποιείται στις εγκριτικές αποφάσεις, δεν επιβάλλει πραγματικό όριο παραγωγής αλλά απλώς την τήρηση μιας σειράς τεχνικής φύσεως περιορισμών σχετικών με τις εγκαταστάσεις παραγωγής. Κατά συνέπεια, εκτιμώντας ότι στην έννοια αυτή έπρεπε να δοθεί το νόημα ότι η παραγωγή της Kvaerner δεν μπορούσε να υπερβεί το όριο των 85 000 cgt. ετησίως, που είχε ορισθεί στις εγκριτικές αποφάσεις, η απόφαση 1999/675, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2000/416, και η απόφαση 2000/336 (στο εξής: βαλλόμενες αποφάσεις) πάσχουν από πραγματικές και νομικές πλάνες, ενόψει των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ και της οδηγίας 90/684. Οι βαλλόμενες αποφάσεις πάσχουν από πραγματική πλάνη στο μέτρο που η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι η προσφεύγουσα είχε τηρήσει το σύνολο των τεχνικής

φύσεως περιορισμών που απαριθμούνταν στις εγκριτικές αποφάσεις, μειώνοντας, ιδίως, την τεχνική παραγωγική της ικανότητα, που ανερχόταν αρχικώς σε 134 000 cgt ετησίως, σε 85 000 cgt ετησίως.

- 80 Δεδομένου ότι οι εγκριτικές αποφάσεις επέβαλαν μόνο ένα τεχνικής φύσεως «κολλάρο» και άφηναν στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να αυξήσει την παραγωγή της, η Επιτροπή διέπραξε πλάνη βασιζόμενη αποκλειστικώς στην πραγματική παραγωγή της προσφεύγουσας, χωρίς να ασχοληθεί με το ζήτημα αν η παραγωγή αυτή είχε πραγματοποιηθεί σε πλαίσιο τήρησης των τεχνικών περιορισμών της παραγωγικής της ικανότητας. Εξάλλου, η υιοθετηθείσα από την Επιτροπή ερμηνεία των 85 000 cgt δεν ευσταθεί εφόσον οι εγκριτικές αποφάσεις δεν εκδόθηκαν στο πλαίσιο της διαρκούς εξετάσεως που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 1, ΕΚ. Η προσφεύγουσα φρονεί ότι μόνο στο πλαίσιο μιας τέτοιας εξετάσεως θα μπορούσε η Επιτροπή να επιβάλει περιορισμό παραγωγής υπό τη μορφή ενός «επωφελούς μέτρου», ενώ, στις εγκριτικές αποφάσεις, η Επιτροπή μπορούσε μόνο να επιβάλει απλούς τεχνικούς όρους. Στην ίδια αλληλουχία, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι, λόγω του ότι οι εγκριτικές αποφάσεις ελήφθησαν στο πλαίσιο διαδικασίας προκαταρκτικής εξέτασεως, δεν μπόρεσε αυτή να συμμετάσχει στη διαδικασία. Υπογραμμίζει ότι ούτε η ίδια ούτε οι γερμανικές αρχές έδωσαν ποτέ τη συγκατάθεσή τους για περιορισμό της παραγωγής.
- 81 Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, η Επιτροπή, εκτός από την προεκτεθείσα πραγματική πλάνη, υπέπεσε και σε νομική, δίδοντας στην έννοια του ορίου της παραγωγικής ικανότητας το νόημα ενός πραγματικού περιορισμού της παραγωγής. Πράγματι, από νομική επίσης άποψη, η Επιτροπή παρέβη την οδηγία 90/684 και τις εγκριτικές αποφάσεις.
- 82 Συναφώς, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με το σχετικό κείμενο, την έννοια και το ιστορικό της οδηγίας 90/684, ιδίως το άρθρο της 10α, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ο περιορισμός της παραγωγικής ικανότητας πρέπει να νοηθεί ως ένας περιορισμός των τεχνικών εγκαταστάσεων ενός ναυπηγείου το οποίο, υπό κανονικώς ευνοϊκές συνθήκες, περιορίζει την ετήσια παραγωγή του σε ορισμένη χωρητι-

κότητα [εν προκειμένω 85 000 cgt ετησίως), ενώ η έννοια της κατασκευαστικής ικανότητας του ναυπηγείου πρέπει να νοηθεί ως η παραγωγή που μπορεί να επιτευχθεί χάρη στα διαθέσιμα παραγωγικά μέσα υπό κανονικώς ευνοϊκές συνθήκες παραγωγής. Η προσφεύγουσα διευκρινίζει ότι, κατά τα έτη 1997 και 1998, μπόρεσε, τηρώντας τα τεχνικά όρια παραγωγικής ικανότητας που απαριθμούνται στις εγκριτικές αποφάσεις, να αυξήσει την πραγματική της παραγωγή λόγω ιδιαιζόντως ευνοϊκών συνθηκών, όπως τα αποτελέσματα της κατά διαδοχική σειρά παραγωγής και η βελτιστοποίηση της χρησιμοποίησως του προσωπικού.

- 83 Η προσφεύγουσα διευκρινίζει ότι οι έννοιες της παραγωγικής ικανότητας και της παραγωγής είναι εντλεώς διαφορετικές, εφόσον η πρώτη αφορά τη δυνητική παραγωγή ενώ η δεύτερη αφορά την πραγματική παραγωγή. Συναφώς, η προσφεύγουσα στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1996, T-266/94, Skibsvaerftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1399). Η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι η έννοια της παραγωγής, είναι δυνατό, σε ορισμένες περιπτώσεις, να σημαίνει την παραγωγή που μπορεί να επιτευχθεί με τα διαθέσιμα μέσα παραγωγής υπό τις βέλτιστες συνθήκες παραγωγής, με συνέπεια η πραγματική παραγωγή να μπορεί μεν να φθάσει το όριο της κατασκευαστικής ικανότητας αλλά να μην μπορεί ποτέ να το υπερβεί. Παρ' όλ' αυτά, φρονεί ότι η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή, δεδομένου ότι, αν η εν λόγω ερμηνεία ήταν αυτή που είχε υιοθετήσει το Συμβούλιο, το τελευταίο θα είχε χρησιμοποιήσει στο κείμενο της οδηγίας 90/684 την έννοια της παραγωγής.
- 84 Η ερμηνεία της έννοιας του ορίου παραγωγικής ικανότητας που υποστηρίζει η προσφεύγουσα επιρρωννύεται από ορισμένα έγγραφα που προκύπτουν από διαπραγματεύσεις μεταξύ της Επιτροπής και των γερμανικών αρχών, βάσει των μελετών των εμπειρογνομόνων A & P Appledore και CONOC. Η προσφεύγουσα προτείνει να εξεταστούν οι εμπειρογνώμονες αυτοί ως μάρτυρες.
- 85 Η προσφεύγουσα προσθέτει ακόμη ότι μόνο η ερμηνεία της εννοίας του ορίου παραγωγικής ικανότητας ως τεχνικού ορίου είναι σύμφωνη προς τους στόχους που τόσο η οδηγία όσο και οι εγκριτικές αποφάσεις σκοπούσαν να συμφιλιώσουν,

δηλαδή την αντιστάθμιση των στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό που είχαν προκληθεί από τις ενισχύσεις για τη λειτουργία και τη θέση σε εφαρμογή μιας αποτελεσματικής αναδιαρθρώσεως. Κατά την προσφεύγουσα, οι δύο αυτοί στόχοι είχαν ακριβώς εναρμονισθεί μέσω ενός συστήματος όπου, αφενός, οι δυνατότητές της παραγωγής είχαν περιορισθεί με τεχνικούς περιορισμούς προκειμένου να προστατεύονται οι ανταγωνιστές της προσφεύγουσας, αλλά, και όπου, αφετέρου, επιτρεπόταν στην προσφεύγουσα να παράγει όσο το δυνατόν περισσότερο αποτελεσματικά με τις εγκαταστάσεις που διέθετε. Εάν, αντιθέτως, είχε επιβληθεί στην προσφεύγουσα περιορισμός στην παραγωγή θα ήταν αυτή υποχρεωμένη, σε περίπτωση αύξησεως της παραγωγικότητας, να λάβει μέτρα που θα εμπόδιζαν την επιτυχία της αναδιαρθρώσεως, όπως, π.χ., προσωρινή παύση της παραγωγής του ναυπηγείου και άρνηση εφαρμογής μέτρων σκοπούμενων στην αύξηση της παραγωγικότητας. Εάν η Επιτροπή είχε δίκιο, καμία αύξηση της παραγωγικότητας δεν θα ήταν δυνατή για μια μακρά περίοδο, παρά τη γενική πρόοδο που είχαν σημειώσει στον τομέα των ναυπηγικών κατασκευών όλοι οι ανταγωνιστές και κυρίως η Κορέα.

86 Αντιθέτως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η έννοια του ορίου παραγωγικής ικανότητας αφορά τη μέγιστη πραγματοποιήσιμη παραγωγή υπό καλές συνθήκες και ενόψει των διαθέσιμων εγκαταστάσεων. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πραγματικές ή νομικές πλάνες αποφασίζοντας ότι η Κβαερνερ όφειλε να επιστρέψει ένα μέρος των χορηγηθεισών ενισχύσεων λόγω του ότι η παραγωγή της είχε υπερβεί το όριο των 85 000 cgt ετησίως που προβλεπόταν από τις εγκριτικές αποφάσεις.

87 Η καθής υπενθυμίζει ότι το όριο παραγωγικής ικανότητας αποσκοπεί στη διασφάλιση της πραγματικής αναδιαρθρώσεως των ναυπηγείων στην πρώτην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας και στην κατ' αυτόν τον τρόπο εξουδετέρωση των παρακαλούντων τον ελεύθερο ανταγωνισμό αποτελεσμάτων των σημαντικών κρατικών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στα ναυπηγεία αυτά. Εκτιμά ότι ο σκοπός αυτός θα καταστρατηγούνταν εάν ένα ναυπηγείο μπορούσε, όπως έπραξε η προσφεύγουσα, να αυξήσει αισθητώς την παραγωγή του χρησιμοποιώντας την επιτρεπόμενη παραγωγική ικανότητα. Συνεπώς, η ερμηνεία του ορίου παραγωγικής ικανότητας ως ενός ορίου παραγωγής είναι αναγκαία για την τήρηση του γράμματος και του σκοπού των οδηγιών 90/684 και 92/68. Η παράθεση, από την προσφεύγουσα, λεξικών και εκθέσεως εμπειρογνομώνων που έγινε κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής ουδεμία ασκεί εν προκειμένω επιρροή.

88 Εξάλλου, αυτήν την ερμηνεία της εννοίας του ορίου παραγωγικής ικανότητας συμμερίζεται και η Γερμανική Κυβέρνηση. Συναφώς, η καθής παραθέτει το πρακτικό συνεδριάσεως πραγματοποιηθείσας το 1993 σχετικά με την ιδιωτικοποίηση των ναυπηγείων στην πρώην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας, ένα επεξηγηματικό σημείωμα που απηύθυνε το 1994 η Επιτροπή στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ελεγκτικές εκθέσεις που απέστειλε η Γερμανική Κυβέρνηση στην Επιτροπή κατά τα έτη 1994, 1995 και 1997, και αλληλογραφία του 1997 των γερμανικών αρχών προς την προσφεύγουσα και από την οποία σαφώς προκύπτει ότι η Γερμανική Κυβέρνηση είχε αντιληφθεί το όριο παραγωγικής ικανότητας ως περιορισμό της παραγωγής. Η ίδια ερμηνεία προκύπτει σαφώς από τις εγκριτικές αποφάσεις που κοινοποιήθηκαν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στις 18 Οκτωβρίου και στις 11 Δεκεμβρίου 1995. Εξάλλου, η καθής υπογραμμίζει ότι η διαφορά που υφίσταται σε άλλους τομείς μεταξύ περιορισμού παραγωγικής ικανότητας και περιορισμού παραγωγής δεν είναι συνήθης στον τομέα των ναυπηγικών κατασκευών.

89 Εξάλλου, η καθής αρνείται ότι αντιφάσκει, με την ερμηνεία που δίδει στο όριο κατασκευαστικής ικανότητας ως όριο παραγωγής, προς την προγενέστερη πρακτική της και τη νομολογία σχετικά με τις ναυπηγικές κατασκευές. Αναγνωρίζει ότι το όριο κατασκευαστικής ικανότητας διασφαλίζεται, στο μέτρο του δυνατού, με την εισαγωγή τεχνικών περιορισμών, καλούμενων κοινώς «τεχνικά στενωποί» πλην όμως εκτιμά ότι τούτο ουδόλως αποδυναμώνει την ερμηνεία κατά την οποία το όριο της παραγωγικής ικανότητας ισοδυναμεί με το όριο παραγωγής. Ούτε, άλλωστε, αποδυναμώνει την ερμηνεία αυτή το κριτήριο που έγινε δεκτό από το Πρωτοδικείο με την προπαρατεθείσα απόφασή του *Skibsvaerftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής*. Τέλος, η ρήτρα ελέγχου που προβλέπεται στις εγκριτικές αποφάσεις επιβεβαιώνει τη σημασία του περιορισμού της πραγματικής παραγωγής.

90 Όσον αφορά το γεγονός ότι η προσφεύγουσα τήρησε τους διάφορους τεχνικούς περιορισμούς που απαριθμούνται στις εγκριτικές αποφάσεις, η καθής ισχυρίζεται ότι το γεγονός αυτό δεν χρειαζόταν να μνημονεύεται στις βαλλόμενες αποφάσεις δεδομένου ότι αυτές μπορούσαν να στηριχθούν στην απλή διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα είχε σαφώς υπερβεί το όριο της κατασκευαστικής ικανότητας. Τέλος, η παράβαση του ορίου κατασκευαστικής ικανότητας συνεπάγεται αυτομάτως τον παράνομο χαρακτήρα της ενισχύσεως και την υποχρέωση επιστροφής αυτής.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

91 Είναι χρήσιμο να υπομνησθεί, προκαταρκτικώς, ότι η οδηγία 90/684, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 92/68, δεν περιλαμβάνει τον ορισμό της εννοίας της κατασκευαστικής ικανότητας και ότι, κατά συνέπεια, η Επιτροπή διαθέτει ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως κατά την ερμηνεία της εννοίας αυτής (προπαρατεθείσα απόφαση *Skibsvaerftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκέψη 172). Όμως, επιβάλλεται επίσης, ευθύς εξαρχής, η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα, αντί να αμφισβητεί την ερμηνεία που δίδει η Επιτροπή στο πλαίσιο του περιθωρίου της εκτιμήσεως, προσάπτει κυρίως στην Επιτροπή το γεγονός ότι έχει παραγνωρίσει, στις βαλλόμενες αποφάσεις, την έννοια της κατασκευαστικής ικανότητας όπως είχε επιβληθεί από την ίδια με προγενέστερες στις εγκριτικές αποφάσεις της. Πράγματι, η προσφεύγουσα προέβαλε παράβαση, από την Επιτροπή, των εγκριτικών αποφάσεων (βλ., μεταξύ άλλων, τις ανωτέρω σκέψεις 80, 81 και 85).

92 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο οφείλει, κατά τον έλεγχό του, όσον αφορά τη συγκεκριμένη περίπτωση, σχετικά με την ύπαρξη ή ανυπαρξία προδήλου πλάνης εκτιμήσεως στις βαλλόμενες αποφάσεις, να λάβει υπόψη τον κανόνα κατά τον οποίο τα κοινοτικά όργανα οφείλουν να σέβονται το απαραβίαστο των πράξεων που έχουν θεσπίσει, και τούτο προκειμένου να προστατεύεται η ασφάλεια δικαίου των υποκειμένων δικαίου που επηρεάζονται από τις πράξεις αυτές (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 και T-112/89, *Basf κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1995, σ. II-728, σκέψη 73, και της 21ης Οκτωβρίου 1997, *Deutsche Bahn κατά Επιτροπής*, T-229/94, Συλλογή 1997, σ. II-1689, σκέψη 113). Όντως, δεν είναι δυνατό να επιβάλει η Επιτροπή μια κύρωση, δηλαδή την επιστροφή ενισχύσεων από τον δικαιούχο αυτών ο οποίος έχει τηρήσει τους σχετικούς όρους, όπως αυτοί είχαν επιβληθεί από την Επιτροπή στις εγκριτικές αποφάσεις.

93 Επομένως, πρέπει καταρχάς να εξεταστεί το νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι εγκριτικές αποφάσεις και, στη συνέχεια, να αναλυθούν αυτές οι εγκριτικές αποφάσεις προκειμένου να διαπιστωθεί εάν η Επιτροπή εφάρμοσε στις βαλλόμενες

αποφάσεις μια ερμηνεία του όρου του περιορισμού κατασκευαστικής ικανότητας διαφορετική και περισσότερο περιοριστική αυτής που είχε ακολουθηθεί στις εγκριτικές αποφάσεις.

- 94 Καθόσον αφορά, καταρχάς, το νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι εγκριτικές αποφάσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι στόχος της μείωσης της κατασκευαστικής ικανότητας που καθορίζεται με το άρθρο 10α, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 90/684 («η Γερμανική Κυβέρνηση δέχεται να προβεί [...] σε πραγματική και μη αναστρέψιμη μείωση του παραγωγικού δυναμικού ίση προς το 40 % του παραγωγικού δυναμικού που υπήρχε κατά την 1η Ιουλίου 1990, ύψους 545 000 [cgt]»), στην οποία εντάσσεται το όριο κατασκευαστικής ικανότητας των 85 000 cgt ετησίως, που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα (βλ. ανωτέρω σκέψη 4), είναι, διά της μείωσης της πλέον του δέοντος κατασκευαστικής ικανότητας, να αποκατασταθεί η κανονική κατάσταση της αγοράς στον τομέα των ναυπηγικών κατασκευών και η ανταγωνιστικότητα των ναυπηγείων της πρώην Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.
- 95 Πράγματι, το Συμβούλιο, για να αιτιολογήσει την προσθήκη του νέου άρθρου 10α στην οδηγία 90/684, ανέφερε, στην τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/68, ότι «οι απαιτήσεις του ανταγωνισμού επιβάλλουν στη ναυπηγική βιομηχανία στις εν λόγω περιοχές [της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας] τη μείωση του υπερβάλλοντος παραγωγικού δυναμικού, που, σε διεθνές επίπεδο, εξακολουθεί να παρεμποδίζει την ταχεία αποκατάσταση των φυσιολογικών συνθηκών αγοράς για τη ναυπηγική βιομηχανία».
- 96 Το γράμμα της οδηγίας 90/684 είναι επίσης αποκαλυπτικό του στόχου που συνίστατο στην εξάλειψη της υπέρ το δέον δομικής κατασκευαστικής ικανότητας των ναυπηγείων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, και τούτο προκειμένου να καταστούν αυτά περισσότερο αποτελεσματικά και ανταγωνιστικά. Ο στόχος αυτός συνάγεται, μεταξύ άλλων, από το προπαρατεθέν άρθρο 6 της οδηγίας 90/684 (βλ., ανωτέρω, σκέψη 3), καθώς και από την 3η, 6η, 8η και 9η αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας. Σύμφωνα με την 3η αιτιολογική σκέψη, «παρά το γεγονός ότι από το 1989 και μετά σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στην παγκόσμια αγορά ναυπηγικών εργασιών, δεν έχει αποκατασταθεί ακόμη ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης και η βελτίωση των τιμών που έχει υπάρξει εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής σε συνάρτηση με το ευρύτερο πλαίσιο ούτως ώστε να αποκαταστήσει κανονικές συν-

θήκες αγοράς στον τομέα αυτόν [...]». Κατά την έκτη αιτιολογική σκέψη μια «[συμφωνία μεταξύ των σημαντικότερων στον παγκόσμιο στίβο εθνών στον τομέα των ναυπηγικών κατασκευών] πρέπει να εξασφαλίσει τον θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ των ναυπηγείων σε παγκόσμια κλίμακα μέσω ισορροπημένης και δίκαιας εξάλειψης όλων των εμποδίων τα οποία επηρεάζουν αρνητικά τις ομαλές συνθήκες ανταγωνισμού [...]». Σύμφωνα με την όγδοη αιτιολογική σκέψη, «η ύπαρξη μιας ανταγωνιστικής ναυπηγικής βιομηχανίας έχει ζωτική σημασία για την Κοινότητα [...]». Τέλος, κατά την ένατη αιτιολογική σκέψη, «πρέπει να συνεχισθεί η εφαρμογή μιας αυστηρής και επιλεκτικής πολιτικής ενισχύσεων, ούτως ώστε να υποστηριχθούν οι τάσεις που επικρατούν σήμερα στην παραγωγή προς την κατεύθυνση της κατασκευής περισσότερο τεχνολογικά προηγμένων σκαφών και να εξασφαλισθεί η επικράτηση δίκαιων και ομοιόμορφων όρων ενδοκοινοτικού ανταγωνισμού».

97 Στη συνέχεια, διαπιστώνεται ότι η μείωση της πλεονασματικής κατασκευαστικής ικανότητας, μέσω της θεσπίσεως ενός ορίου κατασκευαστικής ικανότητας, διασφαλίζεται, κατ' ουσίαν, με τον καθορισμό τεχνικών περιορισμών καλούμενων κοινώς «τεχνικοί στενωποί». Τούτο σαφώς προκύπτει από τις εγκριτικές αποφάσεις (βλ., ανωτέρω, σκέψη 5).

98 Καταρχάς, στο έγγραφό της, της 3ης Μαρτίου 1993, στο οποίο περιλαμβάνεται η πρώτη εγκριτική απόφαση, η Επιτροπή ανέφερε ότι «μολονότι ο διαταχθείς από την Επιτροπή έλεγχος ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων κατέδειξε ότι η ικανότητα [του ναυπηγείου Warnow Werft] στον τομέα των κατασκευών ουδόλως θα υπερβεί τις 85 000 cgt, δηλαδή την ποσόστωση που χορηγήθηκε στο ναυπηγείο από την Γερμανική Κυβέρνηση επί των 327 000 συνολικώς cgt που είχε χορηγηθεί στα ανατολικογερμανικά ναυπηγεία, ενδείκνυται επίβλεψη κατά τη διάρκεια του προγράμματος επενδύσεων προκειμένου να διασφαλιστεί ώστε οι κατασκευαστικές ικανότητες πράγματι θα μειωθούν. Η μείωση αυτή εξαρτάται από το ότι οι επενδύσεις θα πραγματοποιηθούν σύμφωνα με τα σχέδια και τα προγράμματα που υπεβλήθησαν στην εταιρία συμβουλών. Η Kvaerner επιβεβαίωσε ότι το ναυπηγείο θα έπρεπε να υποβληθεί στους ακόλουθους περιορισμούς:

- Το νέο υπόστεγο τεμαχισμού του χάλυβος δεν θα μεταβληθεί, και τούτο υπό την επιφύλαξη νέου μηχανήματος επεξεργασίας της εξωτερικής διαμορφώσεως των σκαφών (mechanical edge preparation machine) του τύπου μηχανή εκγλυφάνσεως (φραιζαρίσματος).

- Ο αριθμός θέσεων εργασίας στην αλυσίδα συναρμολογήσεως των επιπέδων τεμαχίων μεγάλου μεγέθους και στην αλυσίδα συναρμολογήσεως για τα διπύθμενα σκάφη πρέπει, σύμφωνα με τα σχέδια που αναφέρονται στην έκθεση της εταιρίας συμβουλών EECE:0001A, να καθοριστεί σε οκτώ και έξι αντιστοίχως.
- Αυτές οι αλυσίδες συναρμολογήσεως δεν μπορούν να επιμηκυνθούν παρά μόνο εφόσον η αντίστοιχη επιφάνεια αφαιρεθεί από το υπόστεγο για τις μεγάλες μονάδες των 600 τόνων (superunitshop). Το αντίθετο μπορεί επίσης να είναι αληθές: με άλλα λόγια ακόμα και σε περίπτωση μείωσης της κατασκευαστικής ικανότητας της αλυσίδας συναρμολογήσεως των επιπέδων τεμαχίων μεγάλου μεγέθους ή των διπύθμενων σκαφών και, επομένως, της σχετικής επιφάνειας, η επιφάνεια του υπόστεγου για τις μεγάλες μονάδες θα μπορούσε να αυξηθεί υπό τις ίδιες αναλογίες.
- Οι θέσεις εργασίας στην αλυσίδα συναρμολογήσεων των εξελασμένων στοιχείων (curved panel line, εξελασμένα τμήματα) πρέπει να περιορισθούν στις έξι, όπως προτείνεται στα σχέδια της εκθέσεως EECI:0001A της εταιρίας συμβούλων.
- Ο αριθμός των θέσεων εργασίας στην αλυσίδα συναρμολογήσεως για τα επίπεδα τεμάχια μικρού μεγέθους (small panel line) πρέπει να καθοριστεί το πολύ σε τρεις, όπως υποδεικνύει η έκθεση EECI:0001A της εταιρίας παροχής συμβουλών.
- Πάνω στην αποβάθρα μπορεί να στηθεί ένας μόνο γερανός ικανότητας 600 τόνων. Οι γερανοί αποβάθρας (που προβλέπονται να είναι δύο) είναι του τύπου jib με ανυψωτική ικανότητα 50 τόνων)».

⁹⁹ Από το κείμενο αυτό προκύπτει ότι ο επιδιωκόμενος στόχος, δηλαδή η πραγματική μείωση της κατασκευαστικής ικανότητας πρέπει κατ' ουσίαν να πραγματοποιηθεί μέσω της τηρήσεως μιας σειράς τεχνικών περιορισμών αφορώντων τις εγκαταστάσεις παραγωγής του ναυπηγείου.

100 Με το ίδιο πνεύμα είναι συντεταγμένο και το έγγραφο της Επιτροπής της 17ης Ιανουαρίου 1994, στο οποίο περιλαμβάνεται η δεύτερη εγκριτική απόφαση. Στο έγγραφο αυτό η Επιτροπή εκθέτει ότι «ο περιορισμός της κατασκευαστικής ικανότητας εξαρτάται από τις επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν σύμφωνα με τα σχέδια και προγράμματα που έχουν υποβληθεί στον σύμβουλο, ιδίως όσον αφορά τη μη υπέρβαση των πωλήσεων χάλυβος κατ' ανώτατο όριο 73 000 cgt, καθώς και σύμφωνα με τους περιορισμούς που προβλέπονται στην έκθεση του συμβούλου». Το γεγονός ότι το όριο κατασκευαστικής ικανότητας των 85 000 cgt ετησίως στηριζόταν σ' ένα σύνολο συγκεκριμένων τεχνικών περιορισμών επιρρωννύεται από τη διασαφήνιση, στο ίδιο έγγραφο, σύμφωνα με την οποία «σε περίπτωση μη τηρήσεως των ορίων κατασκευαστικής ικανότητας, η Επιτροπή θα αναγκαστεί να απαιτήσει την επιστροφή του συνόλου της ενισχύσεως», και ιδίως από τη χρησιμοποίηση στη φράση αυτή του πληθυντικού («όρια»).

101 Στην αλληλουχία αυτή, πρέπει να προστεθεί ότι αν η Επιτροπή είχε πράγματι θελήσει να επιβάλει στην προσφεύγουσα, κατά τον χρόνο της εγκρίσεως των ενισχύσεων, ένα ανώτατο ετήσιο όριο πραγματικής παραγωγής θα της αρκούσε η διατύπωση «όριο παραγωγής» ή θα διασαφήνιζε ότι το όριο κατασκευαστικής ικανότητας παρέπεμπε, εν προκειμένω, στη μεγίστη δυνατή παραγωγή υπό βέλτιστες συνθήκες. Ελλείψει τέτοιων διευκρινίσεων, δεν μπορεί να προσάπτεται στην προσφεύγουσα ότι παραβίασε το όριο κατασκευαστικής ικανότητας των 85 000 cgt ετησίως, και τούτο εφόσον δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι η προσφεύγουσα τήρησε, καθ' όλην την εξετασθείσα περίοδο, το σύνολο των τεχνικών περιορισμών.

102 Όμως, διευκρίνιση όπως η ανωτέρω μνημονευθείσα δεν παρατηρείται στις εγκριτικές αποφάσεις. Ερμηνεία, ιδίως, του ορίου κατασκευαστικής ικανότητας που εκφράζεται σε cgt ως ενός ορίου στην πραγματική παραγωγή δεν συνάγεται από τις ακόλουθες φράσεις, που περιλαμβάνονται, αντιστοίχως, στα έγγραφα της 20ής Φεβρουαρίου 1995, 18ης Οκτωβρίου 1995 και 11ης Δεκεμβρίου 1995 (αντιστοίχως τρίτη, τέταρτη και πέμπτη εγκριτική απόφαση): «Επί πλέον, η πρώτη ελεγκτική έκθεση επί της παραγωγής που διαβιβάστηκε στην Επιτροπή, καταδεικνύει ότι πρέπει επίσης να ελεγχθεί η τήρηση των ορίων κατασκευαστικής ικανότητας κατά τον σχεδιασμό της παραγωγής και της ίδιας της παραγωγής»· «ενόψει των δύο ελεγκτικών εκθέσεων επί της παραγωγής που έχουν μέχρι τώρα διαβιβασθεί στην Επιτροπή, είναι προόδηλον ότι εξακολουθεί να είναι αναγκαία η επίβλεψη για τη διασφάλιση της τηρήσεως των ορίων της μεγίστης δυνατής κατασκευαστικής ικανότητας που έχει εγκριθεί στο πλαίσιο της προγραμματισμένης παραγωγής ως της πραγματικής παραγωγής»· «σύμφωνα με τις ελεγκτικές εκθέσεις επί της παραγωγής

που έχουν διαβιβασθεί στην Επιτροπή μέχρι σήμερα, εξακολουθεί να είναι αναγκαία η επίβλεψη προκειμένου να διασφαλισθεί η τήρηση των ορίων της μέγιστης δυνατής κατασκευαστικής ικανότητας στο πλαίσιο της πραγματικής παραγωγής ως της προγραμματισμένης παραγωγής». Οι φράσεις αυτές απλώς σημαίνουν ότι η προσφεύγουσα οφείλει, κατά τις φάσεις του σχεδιασμού και της πραγματικής παραγωγής, να τηρεί τα τεχνικά όρια κατασκευαστικής ικανότητας. Σε περίπτωση όπου, π.χ., η προσφεύγουσα λαμβάνει δύο παραγγελίες που την υποχρεώνουν να παράγει περισσότερες από 85 000 cgt εντός ενός και μόνο έτους, έχει την ευχέρεια να δεχθεί και να εκτελέσει τις εν λόγω παραγγελίες εντός αυτού του έτους, εφόσον τούτο της είναι δυνατόν με βάση τα τεχνικά όρια κατασκευαστικής ικανότητας που έχουν επιβληθεί (όπως αυτά απαριθμούνται στην ανωτέρω σκέψη 98, και είναι σχετικά, ιδίως, με τον αριθμό θέσεων που έχουν επιτραπεί στην αλυσίδα συναρμολογήσεως των εξελασμένων στοιχείων και με την παρουσία ενός μόνον γερανού ικανότητας 600 τόνων υπεράνω της αποβάθρας).

- 103 Εξάλλου, στα ίδια επίσης έγγραφα, από ορισμένες φράσεις σαφώς καταφαίνεται ότι η τήρηση του ορίου κατασκευαστικής ικανότητας των 85 000 cgt ετησίως εξομοιούται προς την τήρηση των τεχνικών περιορισμών των εγκαταστάσεων. Έτσι, στο έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 1995 (τρίτη εγκριτική απόφαση), η Επιτροπή διευκρινίζει ότι «κατά την υλοποίηση του σχεδίου επενδύσεων, ενδείκνυται η επίβλεψη της τηρήσεως των περιορισμών της κατασκευαστικής ικανότητας που ισχύει στη ναυπηγική βιομηχανία. Η τήρηση αυτή διασφαλίζεται μόνον εφόσον ακολουθείται επακριβώς το σχέδιο που έχει υποβληθεί στην εταιρία συμβουλών· τούτο ισχύει ιδίως όσον αφορά τη μέγιστη επιτρεπόμενη διάθεση των 73 000 τόνων χάλυβος, την εγκατάσταση συναρμολογήσεως διπύθμενων σκαφών και των δύο εγκαταστάσεων κατασκευής επιπέδων τεμαχίων. Η Γερμανική Κυβέρνηση διαβεβαίωσε ότι το ναυπηγείο θα τηρούσε το όριο κατασκευαστικής ικανότητας». Στα έγγραφά της της 18ης Οκτωβρίου 1995 και της 11ης Δεκεμβρίου 1995 (τέταρτη και πέμπτη εγκριτική απόφαση), η Επιτροπή παρατηρεί, με όμοια σχεδόν διατύπωση, ότι η εγκατάσταση συναρμολογήσεως διπύθμενων σκαφών και η εγκατάσταση κατασκευής επιπέδων τεμαχίων μεγάλου μεγέθους περιορίζουν τη μεταποιητική του χάλυβος ικανότητα του ναυπηγείου μειώνοντας εξ αυτού και μόνον του γεγονότος την κατασκευαστική ικανότητα αυτού του ναυπηγείου στις 85 000 cgt ετησίως. Στα δυο αυτά έγγραφα, η Επιτροπή προσθέτει ότι κατά τη διάρκεια αυτού του περιορισμού της κατασκευαστικής ικανότητας, είναι απαραίτητο να μη τροποποιηθεί η διάταξη των εγκαταστάσεων του ναυπηγείου και να ανταποκρίνονται οι (προαιρετικοί εξοπλισμοί) που δεν έχουν εισέτι εγκατασταθεί στις προδιαγραφές που το ναυπηγείο έχει υποβάλει για διατύπωση γνώμης στον τεχνικό σύμβουλο.

104 Επομένως, από τις οδηγίες 90/684 και 92/68 καθώς και τις εγκριτικές αποφάσεις συνάγεται λογικώς ότι, σύμφωνα με τη διοικητική πρακτική της Επιτροπής, όπως αυτή προκύπτει από μια άλλη προβαλλόμενη από την προσφεύγουσα απόφαση (η προπαρατεθείσα απόφαση Skibsvaerftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 177), το όριο κατασκευαστικής ικανότητας που είχε οριστεί σ' αυτές τις εγκριτικές αποφάσεις αντιστοιχούσε στην πραγματοποιήσιμη παραγωγή υπό κανονικές συνθήκες, ενόψει των διαθεσίμων εγκαταστάσεων. Συνεπώς, η προσφεύγουσα όφειλε, κατά την αποδοχή και την εκτέλεση παραγγελιών κατασκευής πλοίων, να τηρεί τους τεχνικούς περιορισμούς αυτών των εγκαταστάσεων, περιορισμούς που είχαν υπολογισθεί και καθορισθεί κατά τρόπο ώστε, υπό καλές κανονικές συνθήκες, δεν θα παρήγε πλέον των 85 000 cgt ετησίως. Ωστόσο, οι εγκριτικές αποφάσεις δεν απαγόρευαν στην προσφεύγουσα να παράγει, υπό εξαιρετικών καλές συνθήκες, όπως αυτές που μπορούσαν να προκύψουν από την αποδοχή παραγγελιών δυναμένων να τύχουν εκτέλεσως ταχύτερης της συνήθους, άνω των 85 000 cgt ετησίως, αλλά περιορίζονταν στο να επιβάλουν την τήρηση των προμνημονευθέντων, ιδίως στις εγκριτικές αποφάσεις, τεχνικών περιορισμών, όπως αυτών κατά τους οποίους οι θέσεις εργασίας στην αλυσίδα συναρμολογήσεως των εξελασμένων στοιχείων πρέπει να περιοριστούν στις έξι και οι θέσεις στην αλυσίδα συναρμολογήσεως για τα επίπεδα τεμάχια μικρού μεγέθους πρέπει να περιοριστούν στις τρεις.

105 Εξάλλου, το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο έχουν διαπιστώσει ότι μολονότι είναι αληθές ότι η κατασκευαστική ικανότητα — εν προκειμένω 85 000 cgt ετησίως — αποτελεί, ως εκ της φύσεώς της, ικανότητα για παραγωγή, αυτή η έννοια δεν είναι, παρ' όλ' αυτά, αυτή καθαυτήν, ταυτόσημη προς την έννοια της «πραγματικής παραγωγής» (η προπαρατεθείσα απόφαση Alpha Stell κατά Επιτροπής, σκέψη 22· απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Μαΐου 1983, Klöckner-Werke κατά Επιτροπής, 311/81 και 30/82, Συλλογή 1983, σ. 1549, σκέψη 23· απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Μαΐου 1999, Moccia Irme κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-164/96 έως T-167/96, T-122/97 και T-130/97, Συλλογή 1999, σ. II-1477, σκέψη 138) ή ως προς την έννοια της «μεγίστης δυνατής παραγωγής υπό τις βέλτιστες συνθήκες» (η προπαρατεθείσα απόφαση Skibsvaerftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 174).

106 Από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι το όριο κατασκευαστικής ικανότητας πρέπει, όπως προκύπτει εν προκειμένω από το γράμμα των εγκριτικών αποφάσεων, να αφορά την «παραγωγή που μπορεί να πραγματοποιηθεί υπό κανονικές συνθήκες ενόψει των διαθεσίμων εγκαταστάσεων», και όχι να εκφράζει τη μέγιστη πραγματική

παραγωγή υπέρβαση της οποίας δεν είναι δυνατή ακόμα και σε περίπτωση εξαιρετικώς καλών συνθηκών. Συναφώς, δεν είναι πειστική η επιχειρηματολογία της Επιτροπής κατά την οποία το όριο κατασκευαστικής ικανότητας που έχει επιβληθεί στην προσφεύγουσα, έστω και αν έχει ως αντικείμενο την «παραγωγή που μπορεί να πραγματοποιηθεί υπό κανονικές συνθήκες ενόψει των διαθέσιμων εγκαταστάσεων», αφορά, παρ' όλ' αυτά, τη μέγιστη πραγματική παραγωγή της οποίας δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να γίνει υπέρβαση (βλ. ανωτέρω σκέψη 87). Πράγματι, εάν το όριο κατασκευαστικής ικανότητας αντικατοπτρίζει την παραγωγή που μπορεί να πραγματοποιηθεί υπό κανονικές συνθήκες τούτο συνεπάγεται, αφεαυτού, ότι σε περιόδους βελτίστων συνθηκών είναι δυνατή η υπέρβαση του αριθμού που το όριο αυτό υπαγορεύει. Σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται η Επιτροπή, η διαπίστωση αυτή δεν είναι ασυμβίβαστη με τον στόχο της οδηγίας 90/684. Όντως, ο στόχος αυτός, δηλαδή, η μείωση της πλεονασματικής κατασκευαστικής ικανότητας, επιτυγχάνεται από τον περιορισμό, από πλευράς εγκαταστάσεων, της κατασκευαστικής ικανότητας της προσφεύγουσας αυτής, περιορισμός ο οποίος διασφαλίζει ότι, υπό κανονικές συνθήκες, δεν θα γίνεται υπέρβαση των 85 000 cgt ετησίως.

107 Τέλος, πρέπει να προστεθεί ότι από διάφορα έγγραφα που κατέθεσε η προσφεύγουσα ενισχύεται η θέση ότι το επιβληθέν σ' αυτήν όριο κατασκευαστικής ικανότητας αφορά την παραγωγή που μπορεί να πραγματοποιηθεί υπό κανονικές συνθήκες ενόψει των διαθέσιμων εγκαταστάσεων.

108 Έτσι, το στο πρακτικό μιας συνεδριάσεως που πραγματοποιήθηκε την 1η Ιουνίου 1993, σχετικά με την ιδιωτικοποίηση των ναυπηγείων της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας, αναφέρονται τα εξής: «The Danish, Italian and UK delegates were expressing their worry that the actual production would exceed the assigned capacity after the investments would be implemented. The Commission was confident that future production would not exceed the agreed capacity limits because of the technical bottlenecks in the investment plans, because of the present and future monitoring of the investment plans together with the contractual capacity limits in the privatisation contracts, because of the German Government's undertaking to respect the limits and because all aid payments are conditional on respect of the capacity limits» [«Οι Δανοί, Ιταλοί και Βρετανοί αντιπρόσωποι εξέφρασαν την ανησυχία τους για το ζήτημα μήπως η πραγματική παραγωγή υπερβεί την χορηγηθείσα κατασκευαστική ικανότητα όταν θα πραγματοποιούνταν οι επενδύσεις. Η Επιτροπή επικαλούμενη τις στενωπούς τεχνικού στραγγαλισμού στα επενδυτικά σχέδια, τον τωρινό και μελλοντικό έλεγχο των εν λόγω σχεδίων σε συνδυασμό με το όριο κατασκευαστικών

ικανοτήτων στις συμβάσεις ιδιωτικοποιήσεως καθώς και την αναληφθείσα από τη Γερμανική Κυβέρνηση δέσμευση να τηρήσει τα όρια αυτά καθώς και το γεγονός ότι κάθε καταβολή ενισχύσεως εξαρτάται από την εν λόγω τήρηση, δήλωσε πεπεισμένη ότι η μελλοντική παραγωγή δεν θα υπερέβαινε τα συμφωνηθέντα ανώτατα όρια κατασκευαστικής ικανότητας». Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι αυτή η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ της δανικής, ιταλικής και βρετανικής αντιπροσωπείας, αφενός, και της Επιτροπής, αφετέρου, δεν θα είχε νόημα αν η κατασκευαστική ικανότητα των 85 000 cgt ετησίως έπρεπε να νοηθεί ως ένα απόλυτο, στην πραγματική παραγωγή, όριο. Πράγματι, σε μια τέτοια περίπτωση, θα αρκούσε στην Επιτροπή να διευκρινίσει ότι το όριο των 85 000 cgt ετησίως αποτελεί τη μέγιστη ποσότητα πραγματικής παραγωγής και ότι, επομένως, απαγορευόταν απλούστατα στην προσφεύγουσα να παράγει περισσότερο από αυτό το ανώτατο ποσό. Αντιθέτως, από τη θέση που έλαβε η Επιτροπή κατά τη συνεδρίαση αυτή εμφανίζεται ότι η εμπιστοσύνη της τελευταίας σε μια μελλοντική παραγωγή κατώτερη ή ίση προς 85 000 cgt ετησίως στηριζόταν μόνο στην πεποίθηση ότι οι τεχνικοί περιορισμοί στις εγκαταστάσεις της προσφεύγουσας έπρεπε κανονικώς να εμποδίσουν την προσφεύγουσα να παράγει ετησίως πέραν αυτής της χωρητικότητας.

109 Ομοίως, η έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εποπτεία της ιδιωτικοποιήσεως των ναυπηγείων στην πρώτην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας, έκθεση που είναι συνημμένη στο έγγραφο της 6ης Μαΐου 1993 προς τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, καταδεικνύει ότι, για την Επιτροπή, το όριο κατασκευαστικής ικανότητας απετελείτο από το σύνολο των επιβληθέντων τεχνικών περιορισμών («... οι σημαντικοί τεχνικοί περιορισμοί που συνεπάγονται τα σχέδια επενδύσεων διασφαλίζουν τα όρια κατασκευαστικής ικανότητας που έχουν καθοριστεί για κάθε ναυπηγείο, και τούτο μολονότι φαίνεται αναγκαίο να εξακολουθήσει να υφίσταται μια λεπτομερής εποπτεία κατά την πραγματοποίηση των επενδύσεων. Οι κύριες στενωποί τεχνικού στραγγαλισμού και οι συνθήκες που διασφαλίζουν τον περιορισμό κατασκευαστικής ικανότητας...»).

110 Εξ όλων των ανωτέρω προκύπτει ότι η προσφεύγουσα κατά τον δέοντα τρόπον απέδειξε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως εξομοιώνοντας, στις βαλλόμενες αποφάσεις και αντιθέτως προς ό,τι είχε πράξει στις εγκριτικές αποφάσεις, την έννοια του ορίου κατασκευαστικής ικανότητας προς το όριο πραγ-

ματικής παραγωγής. Δεδομένου ότι η Επιτροπή στήριξε τις βαλλόμενες αποφάσεις της αποκλειστικώς στο γεγονός ότι η πραγματική παραγωγή της προσφεύγουσας υπήρξε, κατά το 1997 και, στη συνέχεια, κατά το 1998, ανώτερη των 85 000 cgt (βλ., συναφώς, τις αιτιολογικές σκέψεις 60 και 108 της απόφασης 1999/675 και τις αιτιολογικές σκέψεις 47 και 84 της απόφασης 2000/336), τα διατακτικά μέρη των εν λόγω αποφάσεων πάσχουν εξ ολοκλήρου από την ανωτέρω διαπιστωθείσα πλάνη εκτιμήσεως.

- 111 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι το απλό γεγονός ότι η πραγματική παραγωγή υπερέβη τις 85 000 cgt ετησίως αποτελεί και τη μοναδική βάση των βαλλομένων αποφάσεων. Η Επιτροπή δεν εξέτασε, ούτε καν ισχυρίστηκε, ότι οι υπερβάσεις κατά τα οικεία έτη προκύπτουν από μη τήρηση των περιοριστικών προϋποθέσεων που είχαν επιβληθεί με τις εγκριτικές αποφάσεις.
- 112 Εκ των ανωτέρω έπεται ότι η απόφαση 1999/675, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2000/416, και η απόφαση 2000/336 πρέπει να ακυρωθούν, χωρίς να παρίσταται ανάγκη να εξετασθούν οι λοιποί ισχυρισμοί και επιχειρήματα της προσφεύγουσας ούτε να εξετασθούν μάρτυρες.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 113 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η καθής ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί, σύμφωνα με τα αιτήματα της προσφεύγουσας, στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση 1999/675/ΕΚ της Επιτροπής, της 8ης Ιουλίου 1999, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από τη Γερμανία υπέρ της Kvaerner Warnow Werft GmbH, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2000/416/ΕΚ της Επιτροπής, της 29ης Μαρτίου 2000, σχετικά με την κρατική ενίσχυση της Γερμανίας υπέρ της Kvaerner Warnow Werft GmbH (1999), και την απόφαση 2000/336/ΕΚ της Επιτροπής, της 15ης Φεβρουαρίου 2000, σχετικά με κρατική ενίσχυση χορηγηθείσα από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στην εταιρία Kvaerner Warnow Werft GmbH.**
- 2) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.**

Mengozzi

García-Valdecasas

Tiili

Moura Ramos

Cooke

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Φεβρουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

P. Mengozzi